

นิพนธ์ต้นฉบับ

Original article

## การบังคับใช้พระราชบัญญัติสถานประกอบการ เพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559

ภัทรพล จิ่งสมเจตไพศาล พ.บ., อว. (เวชศาสตร์ป้องกัน แขนงสุขภาพจิตชุมชน)

สำนักวิชาการสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข

วันรับ:	27 ธ.ค. 2562
วันแก้ไข:	15 ม.ค. 2563
วันตอบรับ:	23 ม.ค. 2563

**บทคัดย่อ** การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของการบังคับใช้พระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559 และทบทวนปัญหาอุปสรรคในการบังคับใช้พระราชบัญญัติฯ ดำเนินการโดยการทบทวนกฎหมายและประกาศต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการของสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ และจากเอกสารการประชุมของคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง ทั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ ผู้รับอนุญาต ผู้ดำเนินการ และผู้ให้บริการ รวมถึงการสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ต ผลการวิจัยพบว่าภายหลังการบังคับใช้พระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559 มีการออกใบอนุญาตและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องเพื่อลดปัญหาบางส่วนในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติฯ รวม 17 ฉบับ มีกิจการที่ต้องขออนุญาตประกอบด้วยกิจการสปา นวดเพื่อสุขภาพและนวดเพื่อเสริมความงาม โดยมีผู้รับอนุญาตประกอบกิจการทั้งสิ้นจำนวน 7,102 ราย จากผู้ยื่นขอใบอนุญาตจำนวน 8,293 ราย คิดเป็นร้อยละ 85.64 ส่วนใหญ่เป็นกิจการนวดเพื่อสุขภาพ ในขณะที่จำนวนผู้ดำเนินการสปาที่ได้รับใบอนุญาตมีจำนวนทั้งสิ้น 4,105 ราย โดยเป็นผู้ยื่นขอใบอนุญาตตามบทเฉพาะกาลจำนวน 2,759 ราย และเป็นผู้ที่สอบผ่านตามประกาศคณะกรรมการสถานประกอบการเพื่อสุขภาพจำนวน 2,414 ราย ส่วนผู้ให้บริการที่ขึ้นทะเบียนมีจำนวนทั้งสิ้น 87,677 รายโดยขึ้นทะเบียนที่กรุงเทพมหานครเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ เพื่อให้ผู้ให้บริการมีคุณภาพตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติฯ ยังมีการรับรองหลักสูตรของสถาบันการศึกษา หน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ จำนวนทั้งสิ้น 539 ลำดับหลักสูตร จากจำนวน 222 สถาบัน และในการจัดประชุมชี้แจงการประกาศใช้พระราชบัญญัติฯ ให้กับสาธารณสุข พบว่า ทั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ ผู้ให้บริการ ผู้ดำเนินการ และผู้ประกอบการยังคงมีข้อคำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติฯ อยู่หลายประเด็น จากผลการศึกษาดังกล่าว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งรัดให้สถานประกอบการเพื่อสุขภาพที่ยังไม่ได้ขอรับใบอนุญาตให้เข้ามาขอรับใบอนุญาตโดยเร่งด่วนและดำเนินคดีอาญากรณีที่สถานประกอบการเพื่อสุขภาพไม่มีใบอนุญาต รวมทั้งควรส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาพัฒนาระบบการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นคุณภาพและมีระบบการติดตามผลหลังการศึกษา เพื่อเป็นการควบคุมคุณภาพการศึกษาและพัฒนาผู้ให้บริการที่ได้รับขึ้นทะเบียน เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายศูนย์กลางทางการแพทย์ของประเทศ

**คำสำคัญ:** พระราชบัญญัติ; สถานประกอบการเพื่อสุขภาพ; สปา; นวดไทย

### บทนำ

ด้วยศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศไทย รัฐบาลจึงมีนโยบายยกระดับการท่องเที่ยว

ในประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางทางการแพทย์ (Medical Hub)<sup>(1)</sup> เพื่อเป็นการส่งเสริมคุณภาพมาตรฐานการให้บริการที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์และการส่งเสริมสุขภาพ

โดยธุรกิจสถานประกอบการเพื่อสุขภาพหรือธุรกิจสปา และนวดไทย ซึ่งแบ่งออกเป็น กิจการสปาเพื่อสุขภาพ กิจการนวดเพื่อสุขภาพ และกิจการนวดเพื่อเสริมสวย นับเป็นธุรกิจในกลุ่มบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพที่มีส่วนแบ่งทางการตลาดเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ และสร้างรายได้ให้กับประเทศอย่างต่อเนื่อง และแนวโน้มการขยายตัวของธุรกิจสถานประกอบการเพื่อสุขภาพมีมูลค่าการตลาดเพิ่มขึ้นทุกปี โดยในปี พ.ศ. 2558 มีมูลค่าการตลาดถึง 4.75 หมื่นล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2557 ที่มีมูลค่าการตลาด 3.24 ล้านบาท มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 15.00 ต่อปี<sup>(2)</sup>

ธุรกิจสถานประกอบการเพื่อสุขภาพได้รับความนิยมจากผู้บริโภคทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเป็นอย่างมาก แต่สถานประกอบการเพื่อสุขภาพที่ได้รับรองมาตรฐานจากกระทรวงสาธารณสุขนั้นมีจำนวนไม่มาก และยังมีบางส่วนที่มีธุรกิจแอบแฝง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงต้องเร่งดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเพื่อผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางสปาของโลกตามนโยบายการเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์ในปี พ.ศ. 2547 กระทรวงสาธารณสุขจึงได้ออกประกาศ เรื่องกำหนดสถานที่เพื่อสุขภาพหรือเพื่อเสริมสวย มาตรฐานของสถานที่ การบริการ ผู้ให้บริการ หลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบเพื่อการรับรองให้เป็นไปตามมาตรฐานสำหรับสถานที่เพื่อสุขภาพหรือเพื่อเสริมสวย ตามพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509<sup>(3)</sup> และประกาศฉบับที่ 2<sup>(4)</sup> เพื่อเป็นการควบคุมมาตรฐานของธุรกิจสถานประกอบการเพื่อสุขภาพโดยตรง

หลังจากประกาศกฎกระทรวงสาธารณสุขฯ ฉบับดังกล่าวมีผลบังคับใช้พบว่ามีปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดหลายประการ เนื่องจากการขอรับใบรับรองของสถานประกอบการเพื่อสุขภาพเป็นภาคสมัครใจ เจ้าหน้าที่ของกระทรวงสาธารณสุขไม่ได้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย อีกทั้งไม่มีการบัญญัติเรื่องของการส่งเสริมพัฒนาสถานประกอบการเพื่อสุขภาพไว้ในกฎหมายที่ออกมาก่อนหน้า ทำให้มีสถานประกอบการเพื่อสุขภาพมาขึ้น

ขอใบรับรองจำนวนไม่มาก ผู้ประกอบการ ผู้ดำเนินการ และผู้ให้บริการจำนวนมากยังขาดความรู้และทักษะในการประกอบกิจการ ส่งผลต่อมาตรฐานและภาพลักษณ์ของธุรกิจสปาและนวด กระทรวงสาธารณสุขจึงได้เสนอร่างพระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559<sup>(5)</sup> และผ่านมติสภานิติบัญญัติแห่งชาติเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2559 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2559 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมสนับสนุน ควบคุม และกำกับ สถานประกอบการเพื่อสุขภาพให้มีคุณภาพมาตรฐาน ประชาชนผู้รับบริการทั้งชาวไทยและต่างชาติ ได้รับการบริการที่ดีมีคุณภาพมาตรฐาน เป็นการคุ้มครองผู้บริโภคด้านระบบบริการสุขภาพ

ภายหลังจากพระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559<sup>(5)</sup> ได้มีการบังคับใช้ ควรมีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของพระราชบัญญัติเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงกฎหมาย และแนวทางปฏิบัติในการส่งเสริมให้สถานประกอบการเพื่อสุขภาพเข้าสู่กระบวนการขอรับการอนุญาตตามกฎหมาย และมีการดำเนินกิจการเป็นไปอย่างมีมาตรฐานอันเป็นการส่งเสริมสุขภาพของประชาชนและคุ้มครองผู้บริโภคตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาเพื่อการประเมินผลสัมฤทธิ์ของพระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559 โดยการทบทวนข้อมูลจากเอกสารการประชุมของคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง ทั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ ผู้รับอนุญาต ผู้ดำเนินการ และผู้ให้บริการ รวมถึงการสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ต โดยหวังว่า ผลการศึกษาที่ได้จะทำให้ทราบถึงจุดอ่อนและจุดแข็งในการบังคับใช้พระราชบัญญัติฯ รวมถึงปัญหาอุปสรรคในการบังคับใช้ เพื่อเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานราชการและเอกชนที่เกี่ยวข้องต่อไป

### วิธีการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (action research) โดยผู้วิจัยดำเนินการในฐานะผู้อำนวยการกอง

สถานประกอบการเพื่อสุขภาพ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ โดยศึกษาสถานการณ์การขออนุญาตสถานประกอบการเพื่อสุขภาพหลังพระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559 มีผลบังคับใช้ระหว่างเดือนมีนาคม พ.ศ. 2559 จนถึงเดือนมกราคม พ.ศ. 2563 รวมถึงการทบทวนกฎหมายและประกาศต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการของสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ และสรุปเปรียบเทียบกับอนุบัญญัติตามพระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559 และประกาศอื่นๆ ที่ออกตามมาเพื่อสนับสนุนอนุบัญญัตินี้ และศึกษาเปรียบเทียบข้อมูลการดำเนินการก่อนและหลังการประกาศใช้อนุบัญญัติตามพระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559 มีการติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์ ทบทวนปัญหาอุปสรรคในการบังคับใช้พระราชบัญญัติและอนุบัญญัติที่กำหนดขึ้นใหม่ และประกาศที่สนับสนุนต่างๆ เพื่อนำผลการติดตามมาปรับปรุงวิธีการบังคับใช้พระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559 โดยใช้การทบทวนข้อมูลจากเอกสารการประชุมของคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องทั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ ผู้รับอนุญาต ผู้ดำเนินการและผู้ให้บริการ รวมถึงการสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ต วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติ ร้อยละและโคสแควร์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพแบบสร้างข้อสรุป 3 ประการ

### ผลการศึกษา

1. การจัดทำอนุบัญญัติตามพระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559 แนวทางการออกใบอนุญาต และแนวทางการปฏิบัติ

หลังจากพระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559 ผ่านมติสภานิติบัญญัติแห่งชาติเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2559 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2559 โดยเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559 มุ่งหวังให้คณะ-

กรรมการสถานประกอบการเพื่อสุขภาพตามกฎหมายมีอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมพัฒนาสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ ส่วนการอนุญาตให้เป็นอำนาจของอธิบดีกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ ซึ่งมีความแตกต่างกันกับประกาศกระทรวงสาธารณสุขเรื่อง กำหนดสถานที่เพื่อสุขภาพหรือเพื่อเสริมสวย มาตรฐานของสถานที่การบริการ ผู้ให้บริการ หลักเกณฑ์ และวิธีการตรวจสอบเพื่อการรับรองให้เป็นไปตามมาตรฐานสำหรับสถานที่เพื่อสุขภาพหรือเพื่อเสริมสวยตามพระราชบัญญัติสถานประกอบการ พ.ศ. 2509 ดังนั้น ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงสิงหาคม พ.ศ. 2559 กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ ได้มีการแต่งตั้งคณะอนุบัญญัติยกร่างกฎกระทรวงประกอบพระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559 และมีการจัดทำประชาพิจารณ์กฎกระทรวงดังกล่าวทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยมีการออกอนุบัญญัติและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องรวม 17 ฉบับ เป็นกฎกระทรวง 6 ฉบับ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข 1 ฉบับ ประกาศกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ 5 ฉบับ และประกาศคณะกรรมการสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ 5 ฉบับ โดยเนื้อหาของกฎกระทรวงและประกาศของกระทรวงสาธารณสุขดังกล่าวครอบคลุมถึงขั้นตอนการขอรับใบอนุญาต ค่าธรรมเนียมการขอใบอนุญาต กำหนดขอบเขตของบริการ คุณสมบัติของสถานที่ พนักงานเจ้าหน้าที่ที่กำกับดูแล การเปรียบเทียบความผิด มาตรฐานผู้ประกอบการ ผู้ดำเนินการ และผู้ให้บริการ ตลอดจนหลักสูตรการอบรมเพื่อรับวุฒิบัตรของผู้ดำเนินการและผู้ให้บริการในสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ

2. การดำเนินการก่อนพระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ.2559 มีผลบังคับใช้

ในช่วงระยะ 180 วัน ก่อนกฎหมายมีผลบังคับใช้ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ โดยกองสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ ได้เตรียมความพร้อมในการดำเนินงานโดยจัดการประชาสัมพันธ์ ประชุมชี้แจง แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และรณรงค์ประชาสัมพันธ์เชิงรุกในเขตกรุงเทพมหานครแก่ผู้ประกอบการ ประชาชนและเจ้า-

หน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559 ในเขตกรุงเทพมหานคร ทั้ง 50 เขต ระหว่างวันที่ 15 สิงหาคม - 26 กันยายน พ.ศ. 2559 ผลจากการประชุมชี้แจงและประชาสัมพันธ์ดังกล่าว พบว่า ทั้งเจ้าหน้าที่และประชาชนขาดความเข้าใจในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติฯ และมีคำถามที่ต้องการคำตอบอีกหลายประเด็น เช่น การอนุญาตประกอบกิจการใช้เวลากี่วัน ใบอนุญาตประกอบกิจการตามพระราชบัญญัติมีอายุกี่ปี ชาวต่างชาติยื่นขึ้นทะเบียนเป็นผู้ให้บริการได้หรือไม่ พนักงานนวดที่จบหลักสูตรผู้ช่วยแพทย์แผนไทย 372 ชั่วโมง สามารถนำไปประกาศหลักสูตรดังกล่าวมาขึ้นทะเบียนเป็นผู้ให้บริการในสถานประกอบการได้หรือไม่ และมีบทลงโทษสำหรับผู้ประกอบการที่ไม่ชำระค่าธรรมเนียมรายปีหรือจ่ายเงินเกินเวลาที่กำหนดหรือไม่ เป็นต้น

นอกจากนี้ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพยังมีการพัฒนาระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนออนไลน์ และดำเนินการกับสถานประกอบการที่ไม่มีใบอนุญาตอีกหลายราย อีกทั้งยังมีการลงนาม MOU ระหว่างกรมสนับสนุนบริการสุขภาพและหน่วยงานอื่น เช่น กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม เพื่อร่วมมือกันในการดำเนินงานฝึกอบรมนวดตามหลักสูตรต่างๆ แก่ผู้ต้องหาและผู้กระทำความผิดที่อยู่ในความดูแลของกรมคุมประพฤติ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพยังร่วมกับกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก รวมทั้งกระทรวงวัฒนธรรม องค์การยูเนสโกประจำประเทศไทย (UNESCO) และภาคเอกชน เตรียมผลักดันนวดไทยขึ้นเป็นมรดกโลกด้านวัฒนธรรม และยกระดับแบรนด์นวดไทยให้เป็นทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศ พร้อมเสนอกระทรวงแรงงาน ในการปรับปรุงกฎหมายเพิ่มเติมอาชีพนวดไทยให้เป็นอาชีพสงวนสำหรับคนไทย เพื่อรักษาคุณภาพ มาตรฐาน เอกลักษณ์ และชื่อเสียงของการนวดไทย

### 3. ผลการบังคับใช้พระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559 และการติดตามผล

ก่อนการประกาศและบังคับใช้พระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559 มีสถานประกอบการเพื่อสุขภาพได้รับการรับรองมาตรฐานตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขเพิ่มมากขึ้นทุกปี โดยในปี พ.ศ. 2559 มีจำนวนทั้งหมด 2,143 แห่ง ปัจจุบันภายหลังการบังคับใช้พระราชบัญญัติฯ มีจำนวนสถานประกอบการเพื่อสุขภาพที่ขออนุญาตทั่วประเทศทั้งหมด 8,293 แห่ง ได้รับอนุญาตแล้วจำนวน 7,102 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 85.64 ซึ่งจากข้อมูลการประมาณการของกรมสนับสนุนบริการสุขภาพยังมีจำนวนที่ยังไม่ได้รับอนุญาตอยู่ที่ประมาณ 10,000 แห่งทั่วประเทศ โดยสถานประกอบการเพื่อสุขภาพที่มีการยื่นขออนุญาตและได้รับอนุญาตมากที่สุดคือ นวดเพื่อสุขภาพ โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายภาคแล้ว พบว่า ส่วนใหญ่เป็นการขออนุญาตประกอบกิจการในเขตกรุงเทพมหานคร มากถึง 2,287 แห่ง ในขณะที่ภาคอีสานมีการขออนุญาตน้อยที่สุด 818 แห่ง ทั้งนี้ ภาคอีสานมีการขออนุญาตน้อยที่สุดและกรุงเทพมหานครมีการขออนุญาตมากที่สุดทั้ง 3 ประเภทของสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ (ตารางที่ 1)

ในส่วนของการดำเนินการออกใบอนุญาตผู้ดำเนินการสถานประกอบการเพื่อสุขภาพนั้น ภายหลังพระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559 ได้ออกบังคับใช้ ในระหว่างปี พ.ศ. 2560 - 2562 มีผู้ดำเนินการสถานประกอบการเพื่อสุขภาพขอรับใบอนุญาตทั้งหมด 5,799 ราย ผู้ดำเนินการที่ออกใบอนุญาตจำนวน 4,105 ราย โดยในจำนวนนี้เป็นผู้ดำเนินการที่ได้รับใบอนุญาตตามบทเฉพาะกาลข้อ 13 แห่งประกาศคณะกรรมการสถานประกอบการเพื่อสุขภาพเรื่องหลักเกณฑ์การทดสอบและประเมินความรู้ความสามารถของผู้ดำเนินการ พ.ศ. 2559 จำนวน 2,759 ราย และเมื่อพิจารณาเป็นรายภาค พบว่ากรุงเทพมหานครมีผู้ยื่นคำขอขึ้นทะเบียนผู้ดำเนินการสถานประกอบการเพื่อสุขภาพมากที่สุดจำนวน 3,556 ราย รองลงมาคือภาค

การบังคับใช้พระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559

ตารางที่ 1 จำนวนสถานประกอบการเพื่อสุขภาพที่ขออนุญาตทั่วประเทศ

ภาค	ประเภทกิจการ					
	สปา		นวดเพื่อสุขภาพ		นวดเพื่อความงาม	
	ยื่นขอ	อนุญาต	ยื่นขอ	อนุญาต	ยื่นขอ	อนุญาต
ภาคเหนือ	107	103	1,388	1,369	16	16
ภาคกลาง	174	174	1,694	1,694	18	18
ภาคอีสาน	30	30	818	813	12	12
ภาคใต้	179	179	1,238	1,238	23	23
กรุงเทพมหานคร	251	161	2,287	1,254	58	58
รวมทั้งประเทศ	741	647	7,425	6,366	127	89
$\chi^2$	187.92*	131.42*	809.55*	313.78*	54.77*	54.77*

หมายเหตุ \*p<0.001

กลาง 926 ราย ในขณะที่ภาคใต้มีผู้ยื่นขอขึ้นทะเบียนเพียง 386 ราย โดยในส่วนของผู้ที่ได้รับใบอนุญาตนั้น กรุงเทพมหานครได้รับใบอนุญาตเป็นสัดส่วนมากที่สุดคือ ร้อยละ 81.97 รองลงมาคือภาคเหนือ ร้อยละ 60.68 และน้อยที่สุดคือภาคใต้ ร้อยละ 38.08 เมื่อทดสอบความแตกต่างของการได้รับใบอนุญาตด้วยสถิติไคสแควร์ พบ

ว่า จำนวนผู้ขอขึ้นทะเบียนและผู้ได้รับอนุญาตมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $\chi^2 = 339.1079$  และ  $\chi^2 = 547.8697$ , p<0.001 ตามลำดับ) ตามรายละเอียด ในตารางที่ 2

ในระหว่างเก็บข้อมูลมีผู้สอบผ่านผู้ดำเนินการสปา ปี 2562 ซึ่งประกาศผลในช่วงเดือนมกราคม พ.ศ.2563 จึง

ตารางที่ 2 จำนวนผู้ขอใบอนุญาตและผู้ได้รับใบอนุญาตผู้ดำเนินการในสถานประกอบการเพื่อสุขภาพระหว่างปี 2560 – 2562 จำแนกตามรายภาค

พื้นที่	จำนวนผู้ขอขึ้นทะเบียน	จำนวนได้รับใบอนุญาต	
		จำนวน	ร้อยละ
กรุงเทพมหานคร	3,556	2,915	81.97
ภาคเหนือ	529	321	60.68
ภาคกลาง	926	508	54.86
ภาคอีสาน	402	214	53.23
ภาคใต้	386	147	38.08
รวม	5,799	4,105	70.79
$\chi^2$	339.1079*	547.8697*	5.3849

หมายเหตุ ปี 2560 มีผู้สอบผ่าน 907 คน ปี 2561 มีผู้สอบผ่าน 657 คน ปี 2562 มีผู้สอบผ่าน 850 คน โดยระหว่างเก็บข้อมูลมีผู้สอบผ่านผู้ดำเนินการสปา ปี 2562 ซึ่งประกาศผลในช่วงเดือนมกราคม พ.ศ.2563 จึงเพิ่งมีผู้มายื่นขอรับใบอนุญาต เพียง 1 ราย การทดสอบทางสถิติคำนวณจากจำนวนผู้ขอใบอนุญาตและสัดส่วนผู้ได้รับใบอนุญาต โดยยกเว้นเขตกรุงเทพมหานคร (p<0.001)

เพิ่งมีผู้มายื่นขอรับใบอนุญาต เพียง 1 ราย การทดสอบทางสถิติคำนวณจากจำนวนผู้ขอใบอนุญาตและสัดส่วนผู้ได้รับใบอนุญาต โดยยกเว้นเขตกรุงเทพมหานคร ( $p < 0.001$ )

สำหรับการดำเนินการขึ้นทะเบียนผู้ให้บริการในสถานประกอบการเพื่อสุขภาพนั้น ภายหลังพระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559 ได้ออกบังคับใช้ พบว่า ในช่วงปี 2560 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เพิ่งบังคับใช้พระราชบัญญัติฯ ในปีแรกมีผู้มาขอขึ้นทะเบียนมากถึง 51,998 คน โดยในส่วนของพื้นที่กรุงเทพมหานครมีผู้มาขึ้นทะเบียนสูงสุด 29,261 คน ส่วนพื้นที่ที่มีผู้มาขึ้นทะเบียนผู้ให้บริการน้อยที่สุดคือ ภาคเหนือ จำนวน 3,150 คน อย่างไรก็ตาม ในปี 2561 และ 2562 มีจำนวนผู้มาขอขึ้นทะเบียนลดลงเป็นจำนวนมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายภาครวมทั้ง 3 ปีแล้วพบว่า กรุงเทพมหานครมีผู้มาขึ้นทะเบียนมากที่สุดรวมทั้ง 3 ปี 35,330 คน รองลงมาคือภาคกลางมีผู้มาขอรับการขึ้นทะเบียนทั้งหมด 22,924 คน ในขณะที่ภาคใต้มีผู้มาขอขึ้นทะเบียนน้อยที่สุด 7,776 คน (ตารางที่ 3)

นอกจากการดูแลเรื่องการขอรับใบอนุญาตและขึ้นทะเบียนของผู้ประกอบการ ผู้ดำเนินการ และผู้ให้บริการในสถานประกอบการเพื่อสุขภาพแล้ว ยังมีการควบคุม

มาตรฐานของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อวุฒิบัตรหรือประกาศนียบัตรด้านการบริการเพื่อสุขภาพทั่วประเทศ โดยการรับรองหลักสูตรของสถาบันการศึกษา หน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ของกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ ตั้งแต่พระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2559 จนถึงวันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2562 มีจำนวนทั้งสิ้น 539 ลำดับหลักสูตร จากจำนวน 222 สถาบัน และพบว่ายังมีจังหวัดที่ยังไม่มีการยื่นขอรับรองหลักสูตร จำนวน 15 จังหวัดใน 8 เขตสุขภาพ และเพื่อเป็นการเฝ้าระวังสถาบันการศึกษา หน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ที่ขอและผ่านการรับรองหลักสูตรไปแล้ว กองสถานประกอบการเพื่อสุขภาพจึงได้จัดทำคู่มือและแบบตรวจประเมินสถานประกอบการศึกษา หน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ที่ผ่านการรับรองหลักสูตรด้านการบริการเพื่อสุขภาพ เพื่อเป็นแนวทางให้กับผู้ตรวจประเมินของสำนักงานสนับสนุนบริการสุขภาพเขต สามารถนำไปใช้ในการตรวจประเมิน สถาบันการศึกษา หน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ที่ผ่านการรับรองหลักสูตรด้านการบริการเพื่อสุขภาพจากการดำเนินงานของกองสถานประกอบการเพื่อสุขภาพร่วมกับสำนักงานสนับสนุนบริการสุขภาพเขต 1 - 12 สรุปผลการตรวจประเมินได้ว่า สถาบันการศึกษา หน่วยงานหรือองค์กร

ตารางที่ 3 จำนวนผู้ให้บริการในสถานประกอบการเพื่อสุขภาพที่ขึ้นทะเบียน ระหว่างปี 2560 - 2562 จำแนกตามรายภาค

พื้นที่	จำนวนผู้ขอขึ้นทะเบียน			รวม
	2560 <sup>ก</sup>	2561	2562	
กรุงเทพมหานคร	29,261	2,325	3,744	35,330
ภาคเหนือ	3,150	2,815	3,033	8,998
ภาคกลาง	10,173	7,582	5,169	22,924
ภาคอีสาน	6,002	2,980	3,767	12,749
ภาคใต้	3,512	917	3,347	7,776
รวม	51,998	16,619	19,060	87,677
$\chi^2$	5497.8210*	7611.6585*	700.7250*	30573.2430*

หมายเหตุ ก = การทดสอบทางสถิติคำนวณจากจำนวนผู้ขอใบอนุญาตโดยยกเว้นเขตกรุงเทพมหานคร

\*  $p < 0.001$

**การบังคับใช้พระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559**

ต่าง ๆ ที่ผ่านการรับรองหลักสูตรด้านการบริการเพื่อสุขภาพตามพระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559 ที่ได้รับการตรวจประเมินจำนวน 115 แห่ง เป็นหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 75 แห่ง ภาคเอกชน จำนวน 31 แห่งสมาคม/มูลนิธิ จำนวน 9 แห่ง ผ่านเกณฑ์การประเมิน จำนวน 106 แห่ง ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินจำนวน 4 แห่ง ไม่สรุปผล จำนวน 5 แห่ง และมีสถาบันการศึกษา หน่วยงาน หรือองค์กรต่างๆ ที่ได้รับการรับรองหลักสูตรแล้ว แต่ยังไม่มีการจัดการเรียนการสอน จำนวน 11 แห่ง (ตารางที่ 4)

ภายหลังจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559 พบว่า การขออนุญาตมีความซ้ำซ้อนกับพระราชบัญญัติและประกาศกระทรวงสาธารณสุขที่ออกมาก่อนหน้าหลายฉบับ จึงมีการดำเนินการยกเลิกข้อความในพระราชบัญญัติและประกาศกระทรวงสาธารณสุขที่เกี่ยวข้อง และแก้ไขข้อความในพระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559 เพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ รวมถึงผู้ดำเนินการ และผู้ให้บริการในสถาน

ประกอบการเพื่อสุขภาพ เช่น การขอยกเลิกมาตรา 3 (3) (ข) ตามพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 การยกเว้นสถานประกอบการเพื่อสุขภาพเป็นกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ และการยกเลิกลักษณะต้องห้ามของผู้ขอขึ้นทะเบียนเป็นผู้ให้บริการในสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ ตามมาตรา 23 ข.(2) เป็นต้น

**วิจารณ์**

พระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559 มีเจตนารมณ์ที่ต้องการยกระดับคุณภาพมาตรฐานกิจการสถานประกอบการเพื่อสุขภาพต่อเนื่องมาจากประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องกำหนดสถานที่เพื่อสุขภาพหรือเพื่อเสริมสวย มาตรฐานของสถานที่ การบริการ ผู้ให้บริการ หลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบเพื่อการรับรองให้เป็นไปตามมาตรฐานสำหรับสถานที่เพื่อสุขภาพหรือเพื่อเสริมสวย พ.ศ. 2547 ที่เป็นกฎหมายลูกตามพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 เนื่องจากเป็นกิจการด้านบริการที่สร้างงานและรายได้แก่ประเทศเป็นจำนวนมาก และเป็นกิจการที่ได้รับความเชื่อมั่นจาก

**ตารางที่ 4 ผลการตรวจประเมินสถาบันการศึกษา หน่วยงาน หรือองค์กรต่าง ๆ**

เขต	ภาครัฐ			ภาคเอกชน			สมาคม/มูลนิธิ		
	ผ่าน	ไม่ผ่าน	ไม่สรุปผล	ผ่าน	ไม่ผ่าน	ไม่สรุปผล	ผ่าน	ไม่ผ่าน	ไม่สรุปผล
1	-	-	1	-	-	2	-	-	-
2	5	1	-	1	-	-	2	-	-
3	11	-	-	1	-	-	1	-	-
4	6	-	-	5	-	-	2	-	-
5	11	-	-	1	-	-	1	-	1
6	8	-	-	7	-	-	-	-	-
7	7	-	-	1	-	-	1	-	-
8	4	-	-	2	-	-	-	-	-
9	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10	6	-	-	3	-	-	-	-	-
11	8	-	-	5	-	-	-	-	-
12	4	3	-	2	-	1	1	-	-
รวม	70	4	1	28	0	3	8	0	1

ผู้รับบริการทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศมายาวนาน โดยมีกลุ่มลูกค้านักธุรกิจ หรือกลุ่มที่มีปัญหาสุขภาพ เกิดความประทับใจและกลับมาใช้บริการอีก<sup>(6)</sup> อย่างไรก็ตาม ผลจากการศึกษาการดำเนินการตามพระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559 พบว่า ยังมีสถานประกอบการเพื่อสุขภาพจำนวนมากยังไม่มาขึ้นขอรับใบอนุญาตประกอบการ ซึ่งอาจเกิดจากความเข้าใจผิดหรือยังไม่เข้าใจในข้อความของกฎหมายจึงไม่ปฏิบัติตาม ดังเช่นการที่ผู้เข้าร่วมฟังการประชุม และชี้แจงพระราชบัญญัติฯ ทั้งเจ้าหน้าที่และประชาชนยังขาดความเข้าใจในการปฏิบัติ ตามพระราชบัญญัติฯ และมีคำถามที่ต้องการคำตอบอีกหลายประเด็น

ข้อสังเกตประการหนึ่งสำหรับจำนวนผู้ดำเนินการสปาและผู้ให้บริการที่ขอรับใบอนุญาตคือการกระจุกตัวอยู่ในกรุงเทพมหานครเป็นจำนวนมาก ในขณะที่ตามภาคต่างๆ มีจำนวนน้อยกว่ากรุงเทพมหานครหลายเท่าตัว โดยในภาคกลางมีผู้ขอรับขึ้นทะเบียนเป็นผู้ดำเนินการสปาและได้รับใบอนุญาตเป็นจำนวนรองลงมาแต่ยังมีจำนวนไม่ถึง 1 ใน 3 ของจำนวนในกรุงเทพมหานคร ซึ่งลักษณะเดียวกันนี้ก็พบได้ในส่วนของผู้ให้บริการในสถานประกอบการเพื่อสุขภาพที่มาขึ้นทะเบียน โดยตั้งแต่ปี 2560 - 2562 มีผู้ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ให้บริการในกรุงเทพมหานครจำนวนมากถึง 35,330 ราย ในขณะที่ภาคใต้มีผู้มาขึ้นทะเบียนเป็นผู้ให้บริการน้อยที่สุดเพียง 7,776 รายไม่ถึง 1 ใน 4 ของจำนวนในกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ ภาคใต้เป็นภาคซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติจำนวนมากกลับมีผู้ขอขึ้นทะเบียนเป็นผู้ให้บริการน้อยที่สุด และมีผู้ขอขึ้นทะเบียนเป็นผู้ดำเนินการจำนวนน้อยมาก ทั้งๆ ที่มีการขออนุญาตประกอบการจำนวนไม่น้อย ซึ่งอาจสะท้อนให้เห็นว่าการขยายตัวของธุรกิจสปาในภาคใต้ยังมีปัญหาในด้านต่างๆ เช่น ปัญหาความพร้อมของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และธุรกิจสปา ปัญหาด้านมาตรฐานของธุรกิจสปา ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรที่มีฝีมือ ความรู้และทักษะในการให้บริการสปา

เป็นต้น จึงก้าวหน้าไปจากเดิมเมื่อ 10 กว่าปีก่อนได้ยก<sup>(7)</sup> หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรมีการดำเนินการในการส่งเสริมธุรกิจสปาหรือสถานบริการเพื่อสุขภาพในภาคใต้ อย่างจริงจัง

ในส่วนของสถาบันการศึกษา หน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ที่จัดหลักสูตรฝึกอบรมการบริการเพื่อสุขภาพนั้น กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข มีหน้าที่ในการควบคุม กำกับ และส่งเสริมมาตรฐานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ เพื่อบรรลุเจตนารมณ์ตามกฎหมาย สร้างเสริมสุขภาพที่ดีแก่ประชาชน และเพื่อเป็นการสร้างงาน สร้างรายได้ และสามารถนำเงินเข้าสู่ประเทศ จำเป็นต้องกำหนดให้ผู้ให้บริการในสถานประกอบการเพื่อสุขภาพได้รับการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ จากสถาบันการศึกษา องค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ ที่มีการเรียนการสอนด้านบริการเพื่อสุขภาพ ที่มีความรู้ความเข้าใจ ถึงปณิธานของการผลิตบุคลากรด้านการบริการเพื่อสุขภาพ ซึ่งจะส่งผลต่อภาวะสุขภาพของประชาชนที่มารับบริการเป็นอย่างดี แต่จากข้อมูลการขอรับการรับรองหลักสูตรของสถาบันการศึกษา และหน่วยงานต่างๆ พบว่า ยังมีจังหวัดที่ยังไม่มีการยื่นขอรับรองหลักสูตร จำนวน 15 จังหวัดใน 8 เขตสุขภาพ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะหน่วยงานต่างๆ ที่จัดฝึกอบรมยังไม่ทราบถึงวิธีการ ขั้นตอน และประโยชน์ในการขอรับรองหลักสูตร ซึ่งทางกองสถานประกอบการเพื่อสุขภาพจะต้องประชาสัมพันธ์และชี้แจงให้กับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดรับทราบข้อมูลต่อไป นอกจากนี้ ยังมีสถาบันการศึกษาและหน่วยงานต่างๆ ที่ได้รับการรับรองหลักสูตรไปแล้วแต่ไม่ผ่านเกณฑ์ประเมินภายหลังอยู่บางส่วน อีกทั้งยังมีบางแห่งที่ได้รับการรับรองหลักสูตรแล้วแต่ไม่ดำเนินการเปิดสอน ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกำกับ ดูแลมาตรฐานการฝึกอบรมควรให้ความสนใจอย่างใกล้ชิด ทั้งนี้ หากต้องการให้ธุรกิจสถานประกอบการเพื่อสุขภาพสามารถแข่งขันในระดับนานาชาติได้ หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องควรมีการตรวจสอบหลักสูตรว่ามีคุณภาพและเนื้อหาที่ทันสมัยหรือไม่ โดยเนื้อหาหลักสูตร

ควรครอบคลุมด้านคุณธรรมจริยธรรม สรีรวิทยา ผลិតภัณฑ์ และบริการหลักในสปาเพื่อสุขภาพ การใช้ภาษาอังกฤษ และครูผู้สอนที่มีคุณภาพ เพื่อพัฒนาฝีมือพนักงานบริการให้ถึงระดับสากล<sup>(8)</sup>

### ข้อเสนอเชิงนโยบาย

#### มาตรการทางกฎหมาย

1. ควรมีมาตรการเร่งรัดให้สถานประกอบการเพื่อสุขภาพที่ยังไม่ได้ขอรับใบอนุญาต ให้เข้ามาขอรับใบอนุญาตโดยเร่งด่วน เพราะพระราชบัญญัติฉบับนี้บังคับใช้มาแล้วเป็นเวลากว่า 3 ปี เพื่อให้การดำเนินกิจการดังกล่าวเป็นไปอย่างมีมาตรฐานอันเป็นการส่งเสริมสุขภาพของประชาชนและคุ้มครองผู้บริโภค

2. กรณีที่สถานประกอบการเพื่อสุขภาพไม่มีใบอนุญาตให้ดำเนินการบังคับใช้กฎหมายตามมาตรา 42 ที่ผู้ใดประกอบกิจการสถานประกอบการเพื่อสุขภาพโดยไม่ได้รับใบอนุญาตจากผู้อนุญาตต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกิน 50,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

3. ควรมีกฎเกณฑ์การเพิกถอนหลักสูตรที่ผ่านการรับรอง แต่มีการจัดการเรียนการสอนที่ไม่ได้คุณภาพ หรือไม่มีการเรียนการสอนเลย กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ ต้องมีความชัดเจนในการเพิกถอนตามประกาศคณะกรรมการสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ โดยเฉพาะกรณีที่ไม่มีการเรียนการสอนเลยหลังจากได้รับการรับรองเกิน 2 ปี

#### มาตรการการส่งเสริมพัฒนา

1. สถาบันการศึกษา หน่วยงาน หรือองค์กรต่างๆ ที่ประสงค์จะจัดการเรียนการสอนหลักสูตรด้านการบริการเพื่อสุขภาพ ตามพระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559 ต้องมีปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่ชัดเจน สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย และมาตรฐานทางวิชาการ รวมถึงการพัฒนาครู วิทยากร สื่อการเรียนการสอนในระบบออนไลน์ และระบบการติดตามผลหลังการศึกษา เพื่อเป็นการควบคุมคุณภาพการศึกษาตั้งแต่ต้นทางเพื่อให้ประชาชนที่รับบริการมีคุณภาพ และความปลอดภัย รวมทั้งเป็นการส่งเสริมสุข-

ภาพ

2. กองสถานประกอบการเพื่อสุขภาพต้องจัดประชุมชี้แจงแนวทางการขอรับรองหลักสูตรโดยเฉพาะจังหวัดที่ยังไม่มีการยื่นขอรับรองหลักสูตร และจัดทำคู่มือหรือแนวทางการขอรับรองหลักสูตร

3. กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข ต้องสร้างความรู้ ความเข้าใจให้แก่สถาบันการศึกษา หน่วยงาน หรือองค์กร โดยบูรณาการร่วมกันระหว่าง กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงาน และมหาวิทยาลัย เพื่อให้ตระหนักถึงการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพที่จะส่งผลต่อการดูแลสุขภาพของประชาชน และคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ความเป็นไทย

4. การพัฒนาผู้ให้บริการที่ได้รับการขึ้นทะเบียน นอกจากต้องคำนึงถึงความรู้ ความเข้าใจในเรื่องทักษะ การวัดแล้ว ยังต้องให้ความรู้เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม และกิริยามารยาทของความเป็นไทยเนื่องจากปัจจุบันชาวไทยได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

5. การสร้างเครือข่ายสถาบันการศึกษา หน่วยงาน หรือองค์กรต่างๆ เพื่อให้มีทิศทางร่วมกันในการพัฒนาหลักสูตรให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล และมีหลักสูตรระดับนานาชาติโดยเฉพาะด้านการบริหารจัดการสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ

6. ควรยกระดับการเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้การบริการเพื่อสุขภาพ (Wellness Academic Hub) เพื่อรองรับกระแสการดูแลสุขภาพตนเองของประชาชน โดยเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

7. กองสถานประกอบการเพื่อสุขภาพต้องจัดการแก้ปัญหาการขาดแคลนวิทยากรที่มีคุณวุฒิด้านสุขภาพและความงาม โดยควรมีการผลิตวิทยากรเพิ่มร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

### เอกสารอ้างอิง

1. กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข. ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ (MEDICAL HUB) (พ.ศ. 2560 - 2569)

- [อินเทอร์เน็ต]. 2559 [สืบค้นเมื่อ 20 ธ.ค. 2562]. แหล่งข้อมูล: <http://203.157.7.120/fileupload/2560-102.pdf>
2. กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ. แนวทางการตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุข ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 [อินเทอร์เน็ต]. 2559 [สืบค้นเมื่อ 18 ธ.ค. 2562]. แหล่งข้อมูล: [http://203.157.229.18/inspec/2561/inspec1/doc22dec/เล่มแผนการตรวจราชการ%20ปี%202561%20\(กองตรวจราชการ\)/เล่มแผนตรวจราชการ%20ปี%2061%20\(file%20pdf/064.%20Inspection%20Guideline%20สถานพยาบาลและสถานประกอบการเพื่อสุขภาพผ่านเกณฑ์.pdf](http://203.157.229.18/inspec/2561/inspec1/doc22dec/เล่มแผนการตรวจราชการ%20ปี%202561%20(กองตรวจราชการ)/เล่มแผนตรวจราชการ%20ปี%2061%20(file%20pdf/064.%20Inspection%20Guideline%20สถานพยาบาลและสถานประกอบการเพื่อสุขภาพผ่านเกณฑ์.pdf)
  3. ประกาศกระทรวงสาธารณสุขเรื่อง กำหนดสถานที่เพื่อสุขภาพหรือเพื่อเสริมสวย มาตรฐานของสถานที่การบริการผู้ให้บริการ หลักเกณฑ์ และวิธีการตรวจสอบเพื่อการรับรองให้เป็นไปตามมาตรฐานสำหรับสถานที่เพื่อสุขภาพหรือเพื่อเสริมสวยตามพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 [อินเทอร์เน็ต]. 2547 [สืบค้นเมื่อ 20 ธ.ค. 2562]. แหล่งข้อมูล: <http://law.longdo.com/law/589/sub42222>
  4. ประกาศกระทรวงสาธารณสุขเรื่อง กำหนดสถานที่เพื่อสุขภาพหรือเพื่อเสริมสวย มาตรฐานของสถานที่การบริการผู้ให้บริการ หลักเกณฑ์ และวิธีการตรวจสอบเพื่อการรับรองให้เป็นไปตามมาตรฐานสำหรับสถานที่เพื่อสุขภาพหรือเพื่อเสริมสวยตามพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 (ฉบับที่ 2) [อินเทอร์เน็ต]. 2549 [สืบค้นเมื่อ 20 ธ.ค. 2562]. แหล่งข้อมูล: <http://dl.parliament.go.th/handle/lirt/207207>
  5. พระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559 [อินเทอร์เน็ต]. 2559 [สืบค้นเมื่อ 20 ธ.ค. 2563]. แหล่งข้อมูล: [https://library2.parliament.go.th/giventake/content\\_nla2557/law30-310359-10.pdf](https://library2.parliament.go.th/giventake/content_nla2557/law30-310359-10.pdf)
  6. เพ็ญศรี วรรณสุข. คุณภาพบริการและกลยุทธ์การตลาดบริการสุขภาพที่ส่งผลกระทบต่อการกลับมาใช้บริการของลูกค้าธุรกิจสปาในประเทศไทย. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร 2556;4(1):22-33.
  7. เทิดชาย ช่วยบำรุง. ถอยหลังเพื่อก้าวหน้า: อันดามัน. กรุงเทพมหานคร: สำนักประสานงานการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน, สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย; 2550.
  8. ราณี อิลิชัยกุล, รชพร จันทรสว่าง. การศึกษาสถานภาพสถานประกอบการไทย. วารสารการจัดการสมัยใหม่ 2559;14(1):17-32.

**Abstract: Enforcement of Health Establishment Act, B.E. 2559 in Thailand**

**Pattarapol Jungsomjatepaisal, M.D., Diploma, Thai Board of Preventive Medicine (Community Mental Health)**

*Health Technical Office, Office of the Permanent Secretary, Ministry of Public Health, Thailand*

*Journal of Health Science 2019;28:303-13.*

This action research aimed to assess the achievement of the enforcement of Health Establishment Act, B.E. 2559 and to review its obstacles. Review of the related laws and announcements for the establishment for health service and the minute from supervising board and subcommittee meeting were done. Information from the stakeholders and public via internet was also included. The research results revealed that there were 17 ordinance and regulations were released after the enforcement of Health Establishment Act, B.E. 2559 to reduce the problems associated to the operation following the Act. The health establishment services that had to ask permission to establish included spa, health massage, and beauty massage. There were 7,102 merchants out of 8,293 merchants (85.64%) received the licenses and most of them were health massage. There were 4,105 service managers received the licenses and among them 2,414 used transitional provision licenses; and 87,667 service providers registered for certification to perform the service. In addition, to provide service providers with specified quality, 539 curriculum from 222 educational institutes and other organizations were accredited. The information from the public hearing process with the competent officers, service providers, service managers, and merchants showed that these groups of stakeholder still had many issues related to the Act. According to the research results, the government sectors should precipitate the health establishment service that have not yet received a license must apply for a license urgently and those without a license should be punished with criminal procedures. The educational institutes should be encouraged to develop a qualify curriculum and perform the post gradational evaluation. All of which are to control the quality of education and enhance the quality of the registered providers in accordance with the Medical Hub policy.

**Keywords:** Health Establishment Act; spa; Thai massage